

notitie

FORUMADVIES OWMS

Agendapunt 3B – Forumadvies OWMS (verwijdering uit 'pas toe of leg uit'-lijst)

Nummer: FS-20220928.3B-Forumadvies-Verwijdering-OWMS

Aan: Forum Standaardisatie

Van: Stuurgroep Open Standaarden

Datum: 08 september 2022

Versie: 1.0

Bijlagen: Expertadvies verwijdering OWMS
Reacties op de openbare consultatie OWMS

1. Advies en achtergrond

Vraag aan het Forum Standaardisatie om in te stemmen met het volgende advies:

Het Forum Standaardisatie adviseert het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) om:

metadastandaard OWMS niet meer te verplichten of aan te bevelen aan de overheid door verwijdering van 'pas toe of leg uit'-lijst.

1.1 Achtergrond

Dit document is het advies aan het Forum Standaardisatie en OBDO over de verwijdering van de standaard Overheid.nl Web Metadata Standaard (vanaf nu OWMS) van de lijst Open standaarden.

De standaard OWMS versie 4.0 staat sinds 15 november 2011 op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Sindsdien zijn er geen nieuwe versies van de standaard aangeboden en in procedure genomen. Bureau Forum Standaardisatie (BFS) en de indiener (en tevens beheerder van de standaard OWMS) [Kennis- en Exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicaties](#) (KOOP) hebben gezamenlijk onderzocht of het mogelijk is om de opname van de nieuwe standaard TOOI (Thesaurus en Ontologie OverheidsInformatie) en de verwijdering van OWMS in één procedure op te pakken. Beide standaarden hebben in beginsel hetzelfde functioneel toepassingsgebied.

Uit de intakesessie van TOOI van 8 oktober 2021 kwam het advies om TOOI nog niet in procedure te nemen voor opname op de Lijst Aanbevolen Standaarden. Zodoende hebben BFS en KOOP besloten geen gezamenlijke procedure uit te voeren voor beide standaarden en de afzonderlijke verwijderingsprocedure van OWMS voort te zetten. Dit document bevat het Forumadvies dat is opgesteld naar aanleiding van de uitkomsten uit deze procedure.

1.2 Consequenties en vervolgstappen

Het Forum Standaardisatie brengt op basis van dit document een advies uit aan het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO). Het OBDO bepaalt op basis van dit advies of OWMS wordt verwijderd van de 'pas toe of leg uit'-lijst.

2. Toelichting

2.1 Over de standaard

OWMS (Overheid.nl Web Metadata Standaard) beschrijft eigenschappen en structuur van overheidsinformatie op het internet. De overheid produceert dagelijks ontzettend veel informatie. Deze overheidsinformatie verschilt sterk in vorm, inhoud, publiek, onderwerp, herkomst en actualiteit. Om te zorgen dat al die overheidsinformatie vindbaar is en in samenhang met andere informatie gepresenteerd kan worden, is het nodig om deze informatie te ordenen. De afspraken die de overheid hierover heeft gemaakt zijn vastgelegd in de Overheidsbrede Web Metadata Standaard: OWMS.

OWMS specificeert een verzameling metadata, dat wil zeggen gegevens die gegevens beschrijven. Het doel van metadata is de eigenschappen van ongestructureerde gegevens (bijvoorbeeld de inhoud van een website) te kenmerken zodat deze meer structuur krijgen en beter te zoeken en interpreteren zijn. OWMS is gespecificeerd als [Dublin Core Application Profile \(DCAP\)](#) volgens de principes van het [Dublin Core Metadata Initiative \(DCMI\)](#).

OWMS beschrijft 'informatieobjecten' die de overheid op het Internet publiceert, zoals artikelen, kamerstukken, bekendmakingen en formulieren. Een beschrijving van een 'informatieobject' bestaat uit een verzameling eigenschappen met hun waarden, bijvoorbeeld '*Taal: Nederlands*'. OWMS gebruikt deels eigenschappen gespecificeerd door het DCMI zoals '*Taal*', en definieert daarnaast een aantal nieuwe eigenschappen zoals '*Eindverantwoordelijke*'.

Om aan OWMS te voldoen moet de beschrijving van een informatieobject tenminste een aantal vaste eigenschappen bevatten, waaronder '*Identificatie*', '*Titel*', '*Informatietype*', '*Taal*', '*Datum laatste wijziging*' en '*Maker*' of '*Eindverantwoordelijke*'. Deze minimale set eigenschappen heet de 'OWMS kern'.

De OWMS standaard laat uitbreiding toe met eigenschappen en waarden voor specifieke toepassingen. Doorgaans wordt OWMS toegepast in centrale voorzieningen die informatie verzamelen uit decentrale bronnen. Voor zo'n voorziening wordt dan een toepassingsprofiel gemaakt. Voorbeelden van dergelijke toepassingsprofielen staan op [de website van de overheid over standaarden](#).

2.2 Belang van de standaard: meer toegang en openbaarheid

OWMS draagt bij aan meer toegang en openbaarheid van overheidsinformatie doordat burgers en bedrijven overheidsinformatie beter kunnen vinden en interpreteren.

OWMS bevordert deze vindbaarheid door overheidsinformatie op een eenduidige manier te beschrijven en te ordenen.

2.3 Betrokkenen en proces

Het Forum Standaardisatie heeft op 7 oktober 2020 groen licht gegeven om de [procedure](#) te starten om OWMS niet meer te verplichten of aan te bevelen.

Voor het opstellen van dit advies is de volgende procedure doorlopen:

1. Op 9 februari 2022 heeft de procesbegeleider een gesprek gevoerd met de beheerder (KOOP) van de standaard OWMS.
2. Op 21 april 2022 heeft procesbegeleider het concept expertadvies opgesteld en dit aan de te consulteren experts toegestuurd.
3. Op 3 mei 2022 heeft de expertbijeenkomst plaatsgevonden via videoconferentie. Tijdens de expertbijeenkomst zijn de toetsingscriteria aan de hand van het concept expertadvies doorgenomen.
4. Op dinsdag 10 mei 2022 hebben de experts een nieuwe conceptversie ontvangen. Deze conceptversie is opgesteld op basis van de uitkomsten van de expertbijeenkomst op 3 mei 2022.

5. Tot dinsdag 24 mei 2022 hebben de geconsulteerde expert de tijd gekregen om eventuele opmerkingen te sturen op het concept expertadvies. Daarna hebben de procesbegeleiders een definitief expertadvies opgesteld.
6. Op 30 mei 2022 hebben de procesbegeleiders een definitief expertadvies opgesteld ten behoeve van de publieke consultatieronde. De definitieve versie van het expertadvies is ter [openbare consultatie](#) aangeboden van 24 juni 2022 t/m 24 juli 2022. De reactie die we hebben mogen ontvangen, is opgenomen in dit Forumadvies, alsmede de duiding van de reactie door de experts.
7. Dit Forumadvies is samengesteld met de informatie uit het intakeonderzoek, expertonderzoek en de openbare consultatie.

De volgende experts hebben deelgenomen aan de online expertgroep bijeenkomst en hebben input geleverd:

- Nanko Bouwman (Ministerie van Algemene Zaken)
- Ine de Visser (Geonovum)
- Hans Overbeek (KOOP)
- Marco Aarts (Logius)
- René Voorburg (Koninklijke Bibliotheek)
- André Plat (VNG Realisatie)

Jeroen de Ruig en Arjen Brienen, beide senior consultants bij Lost Lemon hebbende procedure in opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie begeleid. Han Zuidweg en Hans Laagland zijn namens het Bureau Forum Standaardisatie betrokken bij de procedure en als toehoorders aanwezig geweest bij de expertgroep bijeenkomst.

3. Toetsing criteria

Toegevoegde waarde

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

Forum Standaardisatie heeft OWMS in 2011 op de 'pas toe of leg uit'-lijst geplaatst na aanmelding door KOOP en het uitvoeren van de vereiste toetsingsprocedure. Versie 4.0 was toen de vigerende standaard en is dat nog steeds. De standaard voorziet in een bepaalde behoefte, namelijk metadata van informatieobjecten standaardiseren ter bevordering van de vindbaarheid.

De uitgangspunten die ten grondslag lagen aan de ontwikkeling van OWMS, zijn inmiddels niet langer houdbaar en voldoen niet meer aan hedendaagse eisen die worden gesteld voor toegang tot en openbaarheid van overheidsinformatie, onder de generiek noemer Open Overheid. Dit geldt met name voor het in samenhang vindbaar kunnen maken van overheidsinformatie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een informatieobject dat door verschillende organisaties wordt geagendeerd, en waar duidelijk moet zijn dat het om hetzelfde informatieobject gaat.

De experts concluderen dat OWMS geen meerwaarde heeft voor nieuwe toepassingen. Er is dan ook geen grond meer voor actieve stimulering van het gebruik van OWMS via de lijst verplichte of aanbevolen standaarden van het Forum Standaardisatie.

In bestaande toepassingen kan en mag OWMS gebruikt blijven worden. Dit verandert niet na verwijdering van OWMS van de 'pas toe of leg uit'-lijst.

KOOP ontwikkelt een nieuwe metadatastandaard TOOI; TOOI voldoet op dit moment echter nog niet aan de voorwaarden voor plaatsing op de lijst van Open Standaarden.

Open standaardisatieproces

De ontwikkeling en het beheer van de standaard zijn op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

Het KOOP beheert OWMS zoveel mogelijk conform het [Beheer- en OntwikkelModel voor Open Standaarden](#) (BOMOS). KOOP ontvangt geen wijzigingsverzoeken meer en KOOP werkt niet aan actieve doorontwikkeling. De waardenlijsten worden nog wel bijgewerkt. De website met de specificatiedocumenten van OWMS blijft beschikbaar.

De experts concluderen dat OWMS voldoet aan de criteria 'Open standaardisatieproces'. Maar de standaard wordt niet meer actief beheerd of verder doorontwikkeld. Ook de beheerorganisatie zelf (KOO) is van mening **dat de standaard end of life is** en zal geen investeringen meer doen in het beheer of doorontwikkeling van de standaard. Het beheer beperkt zich thans tot het in de lucht houden van de website met de specificatiedocumenten en publiceren van eventuele wijzigingen in waardenlijsten.

Draagvlak

Aanbieders en gebruikers moeten voldoende positieve ervaring met de standaard hebben.

Het draagvlak van OWMS is er nog wel voor bestaande toepassingen maar niet voor nieuwe toepassingen. Voor gemeenten is niet de 'pas toe of leg uit'-verplichting bepalend, maar zijn de voorwaarden van de Samenwerkende Catalogi bepalend voor het gebruik van OWMS. Verwijdering van OWMS van de 'pas toe of leg uit'-lijst heeft daarom geen impact op de verplichte toepassing van OWMS voor de Samenwerkende Catalogi. Zolang de nieuwe metadatastandaard TOOI nog in ontwikkeling is en OWMS nog op de 'pas toe of leg uit'-lijst staat, wordt OWMS nog toegepast. Er is echter geen draagvlak voor het gebruik van OWMS voor nieuwe toepassingen omdat het KOO OWMS gaat vervangen door TOOI.

De experts concluderen dat er onvoldoende draagvlak is voor de handhaving van OWMS op de 'pas toe of leg uit'-lijst of de lijst aanbevolen standaarden, omdat OWMS *end of life* is en er een nieuwe, vervangende standaard in ontwikkeling is. Voor nieuwe toepassingen moet de standaard echter niet meer verplicht of aanbevolen worden. OWMS mag natuurlijk nog steeds worden gebruikt: eventuele verwijdering betekent niet dat de standaard niet meer gebruikt of voorgeschreven mag worden.

Opname bevordert de adoptie

De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

Met de lijst wil het OBDO de adoptie van open standaarden bevorderen die voldoen aan de voorgaande criteria (toegevoegde waarde, standaardisatieproces en draagvlak).

- Met de 'pas toe of leg uit'-lijst beoogt het OBDO standaarden te verplichten als:
 - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid beperkt is;
 - b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te stimuleren (functie = stimuleren).
- Met de lijst aanbevolen standaarden beoogt het OBDO standaarden aan te bevelen als :
 - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid reeds hoog is;
 - b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te informeren en daarmee onbedoelde afwijkende keuzes te voorkomen (functie = informeren).

De experts hebben besproken of het passend is om OWMS op de lijst aanbevolen standaarden te plaatsen zolang de standaard nog gebruikt wordt in bestaande toepassingen. Maar ook de lijst aanbevolen standaarden heeft het doel om de adoptie van een standaard te stimuleren. Het is niet wenselijk om het gebruik van OWMS in dit stadium nog actief aan te bevelen. Anderzijds kan en mag de standaard nog gebruikt worden in bestaande toepassingen, ook als de standaard niet op één van de lijsten van het Forum Standaardisatie staat.

De experts concluderen daarom dat OWMS het beste van de lijsten van het Forum Standaardisatie gehaald kan worden. Wel tekenen zij aan dat het een goed idee is om duidelijk te communiceren dat de standaard nog wel gebruikt kan worden.

4. Conclusies van de expertgroep en de openbare consultatie

4.1 Conclusies van de expertgroep

Expert adviseren om OWMS niet meer te verplichten of aan te bevelen aan de overheid (via 'pas toe of leg uit'-lijst van Forum Standaardisatie). **OWMS heeft end of life-status bereikt.** De beheerorganisatie KOOP doet geen investeringen meer in de doorontwikkeling en in het beheer van de standaard. Er is geen draagvlak voor het gebruik van OWMS voor nieuwe toepassingen omdat KOOP OWMS gaat vervangen door TOOI.

4.2 Conclusies van de openbare consultatie

Tijdens de openbare consultatie is één reactie ontvangen. Hieronder volgt een samenvatting van de reactie uit de openbare consultatie. Voor de volledige reacties in letterlijke vorm wordt verwezen naar de bijlage.

4.2.1 Reactie

Er is één anonieme reactie op de openbare consultatie binnengekomen. De respondent is het niet eens met het verwijderen van OWMS van de lijst van Open Standaarden. Hij geeft daar verschillende redenen voor aan. De bezwaren van de respondent zijn teruggelegd bij de betrokken experts en zij hebben gereageerd op de bezwaren. Per bezwaar geven we de reactie van de experts weer.

De respondent geeft aan dat OWMS nog wordt toegepast in de [DCAT standaard](#) die op de lijst van aanbevolen standaarden staat. DCAT is een standaard voor het beschrijven van datasets van op het internet gepubliceerde gegevenscatalogi ten behoeve van presentatie en gericht zoeken. De respondent is van mening dat als een standaard nog onderdeel is van een andere standaard op de lijst van Open Standaarden, deze geneste standaard niet mag worden verwijderd.

De experts geven aan dat DCAT een internationale (W3C) standaard is en OWMS een nationale standaard. OWMS maakt gebruik van DCAT en niet andersom.

De respondent geeft aan dat OWMS pas van de lijst Open Standaarden mag worden gehaald als TOOI op de lijst van Open Standaarden staat.

Volgens de experts is het feit dat TOOI (nog) niet op de lijst staat geen argument om OWMS er niet af te halen. Forum Standaardisatie en OBDO hanteren geen criterium dat er voor alle gebieden waar standaarden voor kunnen zijn, ook op elk moment een standaard aanwezig moet zijn op één van de lijsten. Als uit een procedure blijkt dat een standaard niet meer voldoet aan de criteria dan kan deze niet op de lijst Open standaarden gehandhaafd worden, ongeacht of er een vervanger aanwezig is.

Daarnaast geeft de respondent aan dat het onduidelijk is hoe is vastgesteld dat er onvoldoende draagvlak is voor verplichting van de standaard.

Forum Standaardisatie stelt het draagvlak voor een mutatie op de lijst vast op basis van het oordeel van een zorgvuldig gekozen expertgroep die alle belangen en belanghebbenden zoveel mogelijk representeert, en een openbare consultatie. In de openbare consultatie kan eenieder reageren op de voorgestelde mutatie en alle reacties worden in behandeling genomen. In het geval van OWMS gaf de beheerder van de standaard zelf aan dat de standaard geen meerwaarde meer heeft, en binnenkort vervangen wordt door een meer actuele standaard.

4.3 Eindconclusie

Conclusie op basis van de reactie uit de openbare consultatie en de reactie daarop van de experts, is dat het verwijderen van OWMS van de 'pas toe of leg uit'-lijst kan worden doorgezet. Experts adviseren om duidelijk te communiceren dat de standaard na verwijdering nog wel gebruikt kan worden.

5. Additionele adviezen ten aanzien van de adoptie van de standaard

De experts doen het Forum Standaardisatie en Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) de aanbeveling om bij de verwijdering van OWMS van de 'pas-toe-of-leg-uit'-lijst de volgende oproepen te doen:

- Aan het Forum Standaardisatie om gedurende een jaar te communiceren dat deze standaard nog steeds gebruikt kan worden na verwijdering van de standaard van de lijst van open standaarden. Verwijdering betekent niet dat de standaard niet meer toegepast mag worden en niet meer beheerd wordt.
- Aan KOOP om gedurende de periode dat de ontwikkeltijd van de nieuwe standaard, op zijn website duidelijk te communiceren dat OWMS nog steeds gebruikt kan worden en dat wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe standaard.
- Aan het Bureau Forum Standaardisatie om binnen een jaar na verwijdering van OWMS bij standaarden rond metadatering bij wijze van clustering inzichtelijk te maken welke metadata standaarden er zijn, wat hun status is, hoe zij zich tot elkaar verhouden en welke relaties er zijn met metadata standaarden buiten de lijst van Open Standaarden. Overheidspartijen kunnen dan op basis van het functioneel toepassingsgebied bepalen welke standaard van toepassing is en eventueel moet worden uitgevraagd bij een aanbesteding. Hierbij valt te denken aan Geo-standaarden, DCAT, OWMS/TOOI en MDTO.
- Aan KOOP om spoed te maken met de ontwikkeling van TOOI en TOOI zodanig te ontwikkelen dat TOOI voldoet aan de criteria van opname op de lijst van open standaarden. Aan het Forum Standaardisatie het verzoek om na een jaar na verwijdering van OWMS, het KOOP te vragen naar de voortgang van de ontwikkeling van TOOI, volgens criteria van opname op de lijst van open standaarden.

6. Referenties

[1] [Expertadvies verwijdering OWMS](#)

[2] [Reacties uit de consultatieronde verwijdering OWMS](#)